

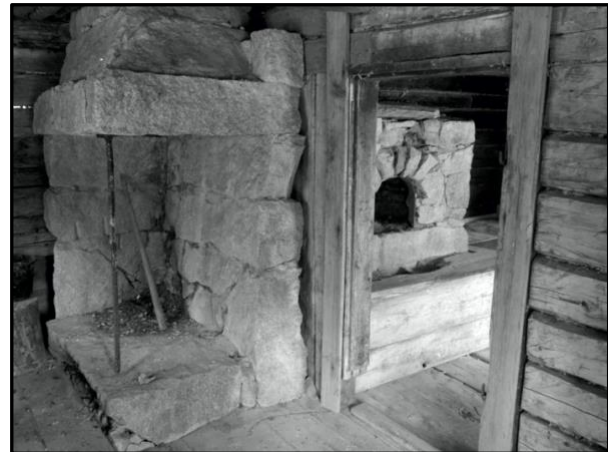
Historik finntorpet Oxfallet.

I folkmun kallades Oxfallet för "Fredrikes".

Rökstugan vid Oxfallet är en av tre rökstugor i Dalarna på ursprunglig plats, men den enda som är intakt i dess ursprungliga skick.

Foton genom Göran Samuelsson.

Oxfallets rökstuga som uppfördes på 1860 talet, är en kombinerad rök- och svenskstuga, med varsin del som samsas i samma byggnad. På vänstra bilden ser vi rökugnen och på den högra bilden ser vi även eldstaden i svenskstugan.

Citat ur Karl Erik Forsslund "Med Dalälven från källorna till havet" år 1926.

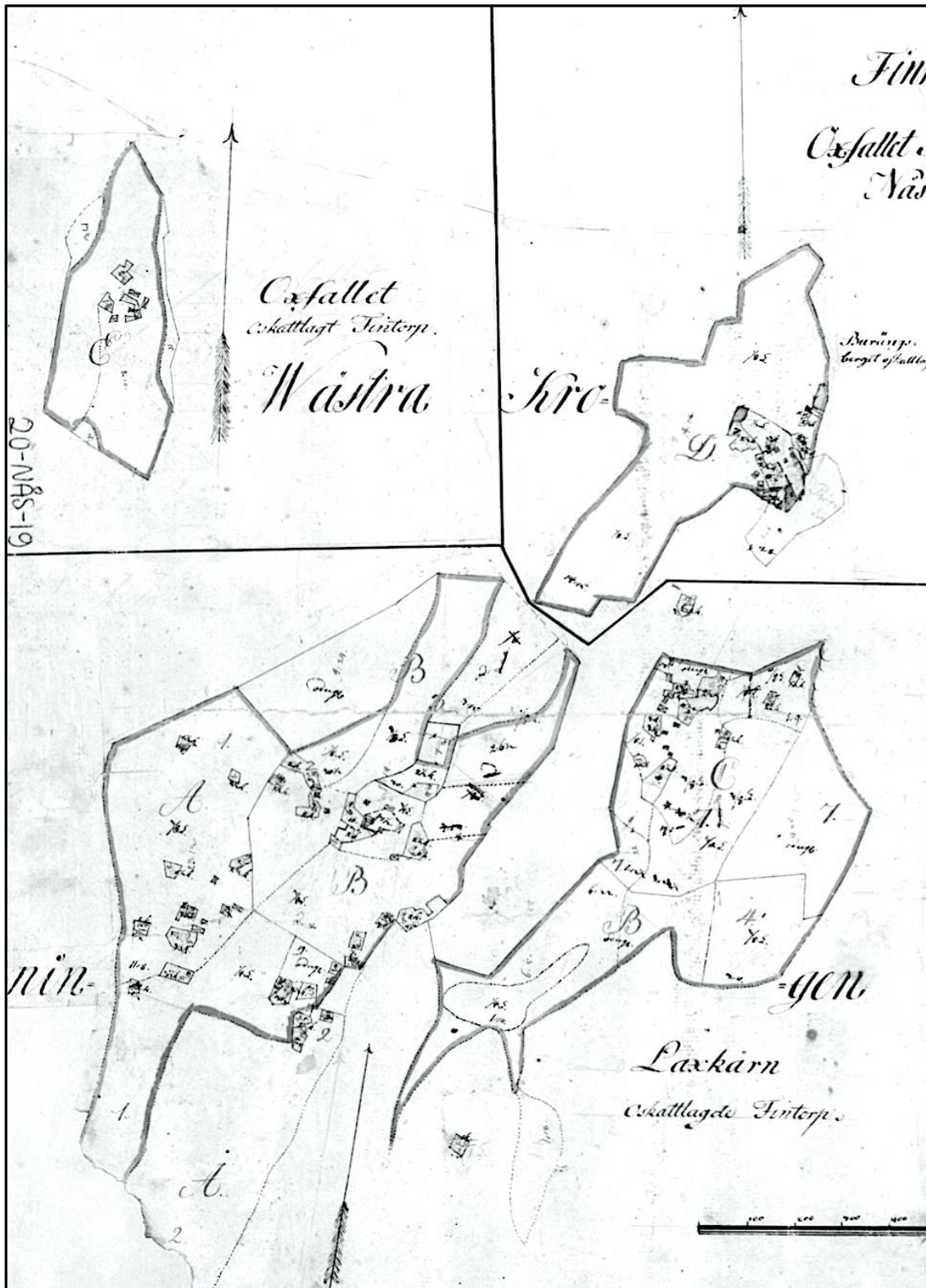
” Strax öst om Grönfallet har A.B Träkol en ödegård Oxfallet med en stor halvfärdig stuga med tomma fönstergluggar, tydligen använd som dansloge, en parbod delvis av rundtimmer med märken efter urkarvade kulor i väggen, en ´förfullin´ bastu – och en rökstuga, den säkert senast byggda i Nås, för omkring 50 år sedan, och den enda bevarade i socknen (såvida ej en likadan i Burberget möjligen också finns kvar). Att den är så pass ny märks av timringen med fyrkantiga knutar och sticktaket (spån) samt främst därav att den har två rum. Den ena är själva rökstugan med mur utan skorsten, omgiven av ´panken´ en smal lave av brädfodrad sten med en grop mitt framför den rundbågiga ugnöppningen att krafsa ner glöden i, grava (i Säfsen kallas laven mellan ugnen och väggen ett pank, panke); sotiga väggar, de 4 översta stockvarven glänsa svartast, rund takved och ett rökhål med en träskorsten. Men med rökstugan är hopbyggd en kammare, sters eller kokstu (det var vanligt sista tiden, ibland såsom vid Burberget med en gång eller farstu mellan de två rummen), även den med takved och nedrökta väggar, men i ett hörn står en riktig öppen brasspis med skorsten av kluven gråsten...” Slut citat.

På 1930 talet var rökstugan förfallen och Axel Berglund ordnade, genom Blåbandsföreningen i Sågen, en insamling, som låg till grund för att man, 1939 kunde lägga nytt papptak. Axel Berglund skänkte material och August Persson i Grönfallet tog ansvaret för utförandet av arbetet. Nästa renovering dröjde till 1980-talet då torpet rustades genomgående av Kulturnämnden i Vansbro kommun. En loge fanns på baksidan av rökstugan och den flyttades 1969 till hembygds- gården i Krokorp där den används som serveringslokal. Vansbro kommun står idag som ägare till Oxfallet, men finntorpet förvaltas av Finnmarkens Hembygdsförening/ Krokorp.

Rökstugan med nyrenoverat tak 1939.

Foto av Herbert Åkerström genom sonen Sigurd Åkerström.

Utsnitt ur Lantmäteriets karta 20-Näs-19 arealavmätning år 1805.

Litt A. Jan Matsson	f 1768 bosättare i Laxtjärn Nedre.
Litt B. Hindrik Matsson	f 1760 bosättare i Laxtjärn Övre.
Litt C. Mats Matsson	f 1758 bosättare i Storfallstorpet.
Litt D. Lars Matsson	f 1762 bosättare i Burängsberget.
Litt E. Per/Petter Jansson	f 1775 bosättare i Oxfall.

1796 kom från Rågsåsen på Järna finnmark

nybyggare **Petter/Per Jansson** f 1775 Rågsåsen, Järna, d 1844.

Gift 1796 med **Stina Matsdotter Siikainen** f 1771 Kvarnberget (Myllymäki), d 1851.

Stinas far var Mats Persson Siikainen f 1735 vid Laxtjärn (Lohenlampi).

Barn:	Magdalena	f 1799	Laxtjärnsfallet/Oxfallet	d 1817.
	Stina	f 1801	”	d 1811.
	Jan	f 1804	”	d 1813.
	Anna	f 1806	”	gift 1828 till Brindoset, Äppelbo.
	Maja	f 1808	”	d 1810.
	Catharina	f 1811	”	d 1813.
	Johan/Jan	f 1814	”	gift 1832 bosatt vid Jon Lars stuga.

Petter Janssons föräldrar var Johan Hansson Åhl f 1729 gift 1754 med Brita Persdotter f 1732. De arbetade som dräng respektive piga i Utsälje och Örskogen i Järna för att därefter flytta till Rågsåsen omkring 1762. Båda dog i Rågsåsen, Johan 1800 och Brita 1805.

Stina Matsdotter Siikainens föräldrar var Mats Persson Siikainen f 1735 och Malin Henriksdotter f 1737 bosatta vid Laxtjärn ”Törns”.

Dottern **Anna Persdotter** f 1806 blev gift 1828 med **Magnus Jonsson Dansare** f 1802 i Brindoset. De var först bosatta i Brindoset sedan i Ärtberget där Magnus dog 1850 och Anna 1866.

I Mats Erikssons sammanställning ”Vi från Tyn” sid.156, noteras Petter Jansson och hans son Johan Persson på Bondbacken i Kvarnberget. Det finns ingen tidpunkt angiven när de skulle ha varit bosatta där på Bondbacken. Fredriksbergs Bruk erhåller fastigheten Bondbacken 1792, på executiv auktion och 1852 övergick den till Thyfors Bruk.

Enligt Dalarnas dombok Nås Tingslag 1817 sid. 21.

”Petter Jansson på Oxfallet har stämts av Torpbergets fåbodlagare med yrkande att han skall upphöra med sin påbörjade utsyning uti Stenkärnberget på deras lötesmark, 1175 alnar från Erik Anderssons fåbodar och 6500 alnar från Kroktorp. Detta skulle bli för stort intrång. V. länsman And. Jonsson i Mora har för några år sedan utsynt ett ställe åt Petter och det har han skövlät. Petter säger att handlingarna härom vore i Sthlm. Uppskov.”

Sonen **Johan Persson** f 1814 Laxtjärnsfallet/Oxfallet., d 1853.

Gift 1832 med **Stina Jansdotter** f 1811, Kornfallet, d 1855.

Barn:	Johan	f 1833	Oxfallet	d 1837.
	Petter	f 1835	”	d 1837.
	Stina	f 1837	”	gift 1858 med Hindric Jansson Lax Kvarnberget.
	Johan	f 1840	”	till Rosahöjden 1857.
	Petter	f 1842	”	till Säfsbyn 1859.
	Fredrik	f 1844	”	till Kvarnberget 1861.

Bröderna Johan, Petter och Fredrik vistades under ett flertal år i Säfsbyn och Kvarnberget där de arbetade på olika gårdar som drängar.

Lantmäteriet karta 20-Nås-118 Storskifte år 1854.

På kartan från 1854 ser vi på litt. E, Oxfallet, **Hindric Persson**. Denne person fanns inte kyrkobokförd på Oxfallet. Han var bosatt vid Hästkullen. Hindric var f 1791, och blev gift med **Anna Jansdotter** f 1792, båda från Säfsnäs. De fick sju barn. 1824 kom de till Hästkullen (Nupa) och Hindric dog 1877. Hindric Persson kom från släkten Siikainen i Kvarnberget och hans far var Per Thomasson f 1756 och farfar var Thomas Persson f 1730 som var broder med Mats Persson Siikainen f 1735 vid Laxtjärnfallet.

Från Rämmen kom 1843

Jan Matsson Borg f 1807 Säfsnäs.

Gift med **Lena Nilsson** f 1807 Säfsnäs.

Barn:	Johan	f 1833	Thyn	till Gäddsjöberget 1850.
	Clara	f 1836	”	till Thyfors 1854.
	Maja Lena	f 1839	Rämmen	till Thyfors 1855.
	Erik	f 1844	Oxfallet	
	Lars Johan	f 1850	”	

Jan och Lena samt sönerna Erik och Lars flyttade till Rosahöjden 1859.

Från Kölaråsen kom 1848

Mats Jansson f 1821 Kölaråsen (Ronkala).

Gift 1843 med **Anna Jansdotter** f 1823 Flatberget.

Barn:	Olof	f 1843	Kölaråsen	
	Lars	f 1846	”	
	Anna-Stina	f 1848	Oxfallet	
	Carl	f 1851	”	
	Johanna Gustafva	f 1854	Ohre	

Familjen flyttade 1856 till Ohre, Dalfors Bruk, Rättvik.

Nybyggaren **Stina Westling** f 1830 kom till Oxfallet 1851 tillsammans med modern Stina Danielsdotter f 1797 i Järna och Stinas syster Helena Catharina f 1838, Nås. Modern skrivs i kyrkoboken som ”gamla fattiga pigan”.

Lantmäteriets karta 20-Nås-118 Storskifte år 1854, litt Fb.

Stina Danielsdotter f 1797 tog upp ett hemman norr om Oxfallet.

Hon bodde där tillsammans med dottern Helena Catharina f 1838 och Helenas son Per Johan f 1862 i Bollnäs. Stina dog 1860 och Helena flyttade till Bollnäs 1862 tillsammans med sonen.

Johan Jansson kom 1862 från Burängsberget och byggde den rökstuga av grantimmer som idag finns vid Oxfallet.

Nybyggare **Johan Jansson** f 1841 Burängsberget, d 1900.

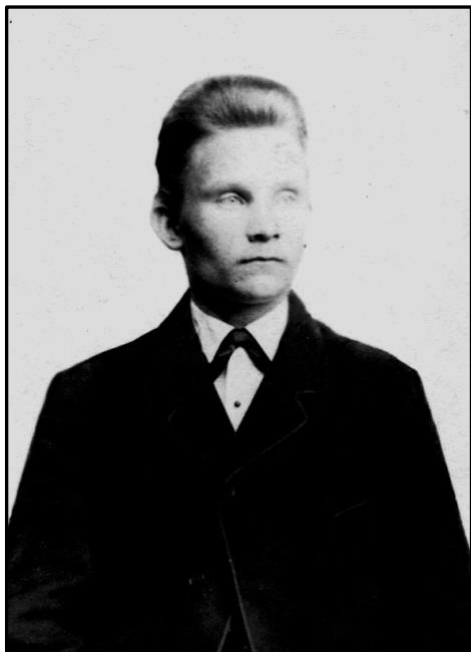
Gift 1862 med **Stina Westling** f 1830 Flaten (Laala), Nås, d 1911.

Barn:	Christina	f 1862	Oxfallet	till Skön 1883.
	Carl Johan	f 1864	Skog, Hälsingland	till Skansbacken. Skomakare.
	Albin	f 1866	Bollnäs, Hälsingland	till Mora 1899.
	Lars	f 1869	Oxfallet	”soldat Klang”
	August	f 1872	”	d 1873.
	Gustaf	f 1875	”	till Skansbacken.

Bröderna Carl Johan, Albin och Gustaf tog efternamnet Nyström.

Familjen bosatt i Hälsingland år 1865-1867 i Bergfors Bruk, Bollnäs.

Flyttade till Skansbacken i Nås, 1887.

Albin Nyström f 1866 även kallad ”Måg Albin”.

År 1936 när Albin fyllde 70-år benämns han som f.d. möbelfabrikör i en tidningsartikel. Han var vid denna tidpunkt innehavare till Nyströms pensionat i Falun.

Foto genom Göran Samuelsson.

Albin flyttade 1899 till Mora där han arbetade som möbelsnickare. Han blev gift 1907 med **Signe Maria Josefina Lundén** f 1880 i Bollnäs.

De fick 2 döttrar, Rut Nathalia Leontina f 1908 i Bollnäs och Ebba Signe Alexandra f 1919. Familjen var bosatt på många olika platser och 1912 drev familjen ett konditori i Orsa. Efter 9 år i Orsa flyttade dom till St. Tuna.

Från Laxtjärn ”Törns” kom 1836

Torpägare **Fredrik Jansson** f 1804 Laxtjärnsfallet, d 1865.

Gift 1826 med **Carin Pålsson** f 1804 Kvarnberget, Säfsnäs, d 1877.

Barn:	Johan	f 1828	Laxtjärnsfallet	d 1890.
	Henrik	f 1831	”	d 1891.
	Fredrik	f 1834	”	d 1844.
	Petter	f 1837	Oxfallet	d 1842.
	Anna Stina	f 1839	”	d 1841.
	Lena	f 1841	”	d 1916.
	Petter	f 1846	”	d 1846.
	Anna-Stina	f 1848	”	d 1850.

Familjen var efter giftermålet bosatt hos Fredriks far, Jan Matsson Siikainen f 1768, vid Laxtjärn Nedre, litt. A på kartan 1805.

Syskonen Johan, Henrik och Lena, som alla tre var syn- och hörselskadade bodde kvar efter föräldrarnas död, och trots sina handikapp så lyckades syskonen klara av alla sysslor som måste utföras i det dagliga livet för att klara sig och kunna bo kvar. Johan dog 1890 och brodern Henrik året efter. System Lena blev den sist boende på Oxfallet och flyttade till Näs 1900.

Lieslätter vid Oxfalllet i regi av Länsstyrelsen Dalarna.

Två foton av Alexandra Berg.